

Richard Albert, Xenophon Contiades and Alkmene Fotiadou (eds.)
THE LAW AND LEGITIMACY OF IMPOSED CONSTITUTIONS
Routledge – Taylor&Francis Group,
London and New York, 2019., pp. 266

Knjiga *“The Law and Legitimacy of Imposed Constitutions”* izašla je 2019. godine u izdanju Routledge – Taylor&Francis Group te ima ukupno 266 stranica. Glavni urednici navedenog naslova su Richard Albert, Xenophon Contiades i Alkmene Fotiadou. U ovoj knjizi skupljeni su znanstveni radovi nekih od najistaknutijih suvremenih ustavno-pravnih stručnjaka na temu nametnutih ustava. Kada govorimo o strukturi knjige valja napomenuti kako se njezin središnji dio sastoji od ukupno dvanaest poglavlja raspoređenih u tri dijela. U nastavku ćemo izložiti strukturu ovoga središnjeg dijela.

Prvi dio knjige “PART I- Theory” se sastoji od radova u kojima autori izlažu najvažnije teorijske postavke nametnutih ustava. U ovome dijelu nailazimo na sljedeća poglavlja: 1. “Imposed constitutions: Heteronomy and (un)amendability” (Xenophon Contiades i Alkemene Fotiadou), 2. “Imposed constitutions and romantic constitutions” (David S. Law), 3. “Internally imposed constitutions” (Yaniv Roznai), 4. “Legal theology in imposed constitutionalism” (Antoni Abat i Ninet). Drugi dio knjige “PART II- Forms” bavi se pitanjem različitih načina i oblika u kojima se mogu pojaviti nametnuti ustavi. U ovome dijelu se nalaze sljedeća poglavlja: 5. “Constitutions imposed with consent?” (Richard Albert), 6. “Are ‘octroyed constitutions’ of the 19th century to be considered as imposed constitutions?” (Jörg Gerkrath), 7. “Inter-venire, sed ubi ire?: ‘Imposed constitutions, the ‘will’ of ‘the people’, and eye of the beholder” (Zoran Oklopčić). U trećem dijelu knjige “PART III- Applications” nalaze se radovi onih autora koji nam donose pregled temeljnih pitanja i izazova sa kojima se susreću neki od postojećih nametnutih ustava. Među ostalim, ovdje se raspravlja i o tome postoji li i supranacionalni primjer nametnutog ustava pri čemu se kao ogledni primjerak razmatra Europska unija. Ovaj završni dio glavnoga dijela knjige sastoji se od sljedećih poglavlja: 8. “On the priority that Publius gives to national security in constitutional design: Reflections on the longevity of Article 9 of the Japanese Constitution” (Sanford Levinson), 9. “The constituent power of the ‘imposed’ Constitution of Japan: An amalgam of internationalised revolutionary power and nationalist devolutionary power” (Yota Negishi), 10. “The legitimacy of internationally imposed constitution making in the context of state building” (Manon Bonnet), 11. “A post-national legal order: Does the European Union have an imposed constitution?” (Graham Butler), 12. “Texts in a time of imposition: Lessons from two imposed constitutions in Africa” (James Fowkes).

Naravno, tema nametnutih ustava pobuđuje veliko zanimanje među ustavno-pravnim stručnjacima najmanje iz dva razloga. Prvi je onaj teoretske prirode jer se, kada govorimo o ustavima koji su nametnuti, tu radi o gotovo pa proturječnoj

konstrukciji. Naime, sukladno teoretskim postavkama ustavotvorstva koje su postavili još krajem 18. stoljeća tvorci prvih modernih pisanih ustava ustavotvorna radnja je uvijek izraz slobodnog opredjeljenja naroda koji kao suveren vlastitom odlukom stvara i donosi ustav kojim se uređuju osnovne pravne i društvene značajke određene države. Stoga, ustav koji je nametnut izvana čini se da ne zadovoljava osnovni preduvjet svoga egzistiranja kao takvog jer ne predstavlja volju naroda nego mu je nametnut. Naravno, to otvara pitanje legitimnosti i prihvaćenosti takvih ustava što može opterećivati ustavni život, a time i funkcioniranje stožernih institucionalnih segmenata neke države. S druge strane, postoje i praktični razlozi zašto je tema nametnutih ustava uvijek aktualna. Naime, i danas u svijetu postoje mnogi ustavi koji se po svome podrijetlu mogu svrstati u skupinu nametnutih ustava. Nadalje, pored toga što su ovakvi primjeri današnjih ustava (primjerice japanski Ustav ili Ustav BiH) još uvijek predmetom ustavno-pravnih rasprava, čini se da potreba za razvijanjem ovoga po svemu specifičnog podoblika ustavotvorstva ostaje i danas aktualna. Doista u određenim uvjetima unutardržavne nestabilnosti i izraženog antagonizma među različitim društvenim skupinama jedini način za uspostavljanje ustava kao temeljnog pravnog akta za organizaciju državne vlasti i osiguranje jamstava prava i sloboda predstavlja upravo donošenje ustava izvana i bez direktnog sudjelovanja onoga na koga se odnosi.

Upravo stoga radovi izloženi u ovome naslovu su od iznimne važnosti jer u određenoj mjeri sistematiziraju ustavno-pravna istraživanja teme nametnutih ustava te kao takvi će zasigurno pomoći pri rasvjetljavanju nekih od najznačajnijih pitanja ustavotvorstva nametnutih ustava. Na ovaj način se ne samo teoretičarima nego i mnogim ustavotvorcima koji bi se mogli naći u situaciji stvaranja ustava izvana daje izvrstan uvid u glavne prijeporne točke kada je posrijedi zadatak koji je pred njima-pisanje i donošenje ustava mimo njegova kreiranja od strane suverena na kojeg se, zapravo, taj ustav i odnosi.

Vedran Zlatić, mag. iur.